

1900 en gisteren

De absurde realiteit

Jean Thomassen

*Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt dankzij steun van
Dr. J. Best de Vries, uit de nalatenschap van feministe Nanny de Vries*

© 2019 J. Thomassen/ Uitgeverij U2pi
Tweede druk februari 2019

Titel: 1900 en gisteren

Auteur: Jean Thomassen

Redactie: Jan Best de Vries

Vormgeving binnenwerk: Jacco van der Ploeg (Be Ink)

Omslagontwerp: Jeroen van der Starre (U2pi)

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag

Website uitgever: www.uitgeveriju2pi.nl

ISBN: 978-90-8759-830-3

NUR: 641

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vee-
veelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier,
zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ter nagedachtenis van Ben Thomassen en Corrie Versluis

2016. De schilder in zijn atelier te Heiloo. (foto: Martin Mooij, met dank aan De Telegraaf)

INHOUD

Voorwoord van John Heijnemans, Ruud Spruit en Philomea Ruiters	
Aanzet tot een autobiografie	7
‘Ik woon in mijn schilderij’	15
‘Jean Thomassen en Museum Slager’	19
Hoofdstuk I: Vroegste jeugdherinneringen	23
Kip zonder kop	24
Vergast	30
Scheiding	35
Doodgaan	42
Als God bestond...	47
Hoofdstuk II: Heksen en weerwolven	59
Opdonderen	60
Konijnenvoer...	66
Het verraad van Gennep	71
Hoofdstuk III: Tafeldansen	83
Door koelies verzopen?	84
De grote liefde	88
De ‘Jutteperen’	92
Gesneuveld voor het vaderland	104
Zuileveld	111
Hoofdstuk IV: Tempo Doeloe	117
Een lijk voor je verjaardag	124
Logeren bij de adel	135
Begrafenis met militaire eer	144
Hoofdstuk V: De liefde	149
Otis die dood is	156
Schilderijen bij de vuilnisbak	163
Verloofd met een zangeres	175
Bezoek van een filmster	183

Hoofdstuk VI: De weg omhoog	199
Achter de grenzen	202
Gestolen uit het Hilton	208
Mag ik hier kotsen of moet dat buiten?	216
Zwendel en diefstal	218
Schilderijen voor de handel	225
Het Amerikaanse avontuur	232
Kunstmarkten en portretten	239
Nieuwe prijzen in het buitenland	247
Hoofdstuk VII: Triomf en tragedie rond Anna Pavlova	255
Een Genie of een gek?	265
Hoofdstuk VIII: Museumtentoonstellingen	273
Het Markiezenhof	279
Guinness Book of Records	283
Het Westfries Museum	285
Hoofdstuk IX: De techniek van het schilderen	299
Geen huid op je drager	301
De oudste portretten	306
Doodverven	309
Hoofdstuk X: Meesterwerk	315
De Hel	317
Het laatste oordeel	331
De hemel	344
De herfst van een leven	351
1900 en gisteren	359
Hoofdstuk XI: Boeken schrijven	367
Museum Slager	387
Doek op voor een echte ster	389
Bijlage: Literatuur	400

INLEIDING

AANZET TOT EEN AUTOBIOGRAFIE

Ja..., gaat u er maar even voor zitten; Jean Thomassen komt aan het woord over Jean Thomassen, dat belooft nog wat, want over zijn privéleven en jeugd praat hij niet graag! Voor de mensen die hem persoonlijk kennen wordt dit vast een zeer onthullend boek. Ik heb hem voor het eerst bij toeval 'ontdekt' op een zondagmorgen in de gemeentelijke expositieruimte 'De Zevensprong' in het Noord-Hollandse Heiloo. Ik stapte er nietsvermoedend naar binnen, vanwege een bord op straat, dat mededeelde dat hier een expositie was. Ik had nog nooit van hem gehoord. Het moet bijna veertig jaar geleden zijn geweest dat hij daar minuscule, bijna fotografische miniaturen exposeerde, waarop we alleen maar actrice Ine Veen konden bewonderen. Er hing maar één groot werk met een nogal wonderlijke voorstelling waarop zij als Erichtho was afgebeeld, staand in een volkomen leeg landschap naast een doodskist en als tegenhanger was er die onheilspellende lucht met enge monsters. Erichtho dus.... Ja, je moet er toevallig wat over gelezen hebben en dat had ik. Erichtho was een heks uit de oudheid en zij ging een lijk tot leven brengen met zwarte magie (necromantie). Een beetje ongewoon onderwerp voor een hedendaags schilderij, vindt u niet? Dat leidde dus tot een boeiend gesprek met deze toen nog kettingrokkende, jonge en langharige kunstenaar, die zeer belezen bleek te zijn waar het ging om schrijvers uit de oudheid. Ik herinner mij dat hij dol was op het werk van Herodotus en Ovidius en op de liefdespoëzie uit het Egypte van de farao's, daarnaast bezat hij een verbazingwekkende kennis op allerlei gebied.

Mijn interesse werd tijdens die tentoonstelling gewekt door een paar werkjes met rare voorstellingen erop; ratten met een petje op, die in een lucifersdoos door het water dobberden. Ik herinner mij dat ik iets gezegd moet hebben in de trant van: "Meneer, u kunt knap miniaturen schilderen, daar niet van, maar ga toch door met uw eigen wereld uit te beelden". Hij heeft die boodschap gelukkig opgepakt. Zijn 'rare' werk ging later steeds meer de overhand krijgen en

daar begon ook zijn succes als kunstenaar. Nu schrijf ik iets waar hij mij gelijk voor gaat corrigeren, want ik hoor hem bijna zeggen: “Hé John, ik voel mij geen kunstenaar hoor; ik ben een simpele schilder”. Wat hij hiermee bedoelt te zeggen is dat hij zich een man voelt die gepassioneerd een beroep uitoefent, zoals een ander bakker is of metselaar. Kunstenaars zijn in zijn optiek lieden die proberen op te vallen door vreemd gedrag of rare kleding en het zichzelf hinderlijk, opdringerig etaleren op feestjes waar de pers en de media aanwezig zijn. Daar moet hij niets van hebben. Hij is eigenlijk een onopvallend gekleed, gewoon mannetje. Hij lijkt altijd in gedachten verzonken en kan vreselijk schrikken als iets of iemand plotseling in zijn blikveld opduikt, zelfs op straat of in de supermarkt.

Zo terugkijkend kunnen we vaststellen dat Jean Thomassen iets wezenlijks heeft toegevoegd aan het hedendaagse realisme; namelijk zijn unieke absurditeit. Nooit eerder zagen we ergens op een schilderij copulerende scharen, huizen met ritssluitingen, bh's en stropdassen of bloedende dakpannen. Overal zie je enge gezichten en loerende ogen, zelfs verwerkt in de plooiën van kleding. Wat gaat er om in het hoofd van iemand die deze onzin bedenkt? Zit er een verborgen boodschap in deze soms zo confronterende werken? Bezoekers op museumtentoonstellingen staan er vaak lang en met open mond naar te kijken. Hij vertelde mij ooit dat andere mensen in een dagboek dingen opschrijven en hij op deze manier herinneringen vastlegt. Impressies uit zijn verleden dat voorgoed voorbij is. Het zijn ongewone verkenningstochten door een naar mijn idee nogal getroebleerde geest en ja, ik mag dat schrijven van hem, want hij stoort zich wat dat betreft aan niets of niemand en heeft zijn eigen routeplan in dit leven. Hij laat zijn wonderlijke onderbewuste angsten de vrije loop op zijn doeken. Overal zijn meestal enge ogen en gezichten aanwezig die de toeschouwer belooeren. Lijdt hij aan paranoïde angstwanen? En zo ja, voor wie of wat? Dat blijft allemaal heel schimmig. Insiders weten dat hij geen tv kijkt, zelfs geen mobiele telefoon bezit, geen horloge draagt of kranten leest en ook liever niemand ontvangt, want zijn tijd is kostbaar. Als een bezeten kluisenaar is hij dagelijks van vroeg tot laat aan het werk omdat hij nog zoveel zegt te moeten doen in dit leven. Een beetje gezelligheid of ontspannen genieten lijkt er niet bij te zijn.

Alle stereotypen die u spontaan kunt bedenken van een straatarme, miskende kunstenaar, die in de kou op een houtje zat te bijten, door God en iedereen verlaten, zijn op hem van toepassing geweest. Zijn leven is, net als zijn kunst, in één woord ongewoon. Niets verloopt zoals dat bij ons soort mensen gaat. Zijn opleiding, zijn relaties met vrouwen, zijn contacten met familie, zijn loopbaan, alles wordt bij hem een onvoorstelbare puinzooi, maar de rode draad was altijd zijn schilderijen.

Terugkijkend is het merkwaardig dat een gemotiveerd en talentvol jongmens, dat meestal een 10 voor het vak tekenen op zijn schoolrapporten had, rond 1969 werd geweigerd voor toelating aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in zijn woonplaats Den Haag. Daar moest in die tijd alles abstract zijn en hij werkte nu juist heel tegendraads en realistisch. Een ware ramp voor een beginnend schilder, geweigerd worden voor je opleiding. Het betekende afgesloten worden van alle voor kunstenaars bedoelde regelingen; geweigerd worden voor kunstenaarsverenigingen, stipendia en subsidies. De reden van die weigering, zo weten wij achteraf, was het feit dat hij al te ver was ontwikkeld. Dit toen al eigenzinnige werk leende zich niet om nog te worden beïnvloed door een leraar.

Die weigering voor de Academie was het beste wat hem kon overkomen, meende zijn eerste biograaf Gerard van Hulst in 1990.... Zo kon hij zich ontwikkelen tot een unieke kunstenaar. Zijn werk of techniek lijkt niet op werk van iemand anders.... De realiteit was wel dat niemand geïnteresseerd was in zijn werk of persoon. Rond 1971 woonde hij onder zeer kommervolle omstandigheden, berooid op twee zolderkamertjes in de Amsterdamse Pijp. Loketten waar je geld kon halen, daar had deze wereldvreemde zonderling nooit van gehoord. Alles wat hij wilde weten over schilderkunst moest hij zichzelf maar aanleren. Dat ging uiterst moeizaam. Als klap op de vuurpijl was er nog zijn toenmalige geliefde. Zij verraste hem op een dag met een ander in bed! Het was haar schreeuw om aandacht. Hij trok geëmotioneerd de deur achter zich dicht en sloot een hoofdstuk af. Later mocht hij vernemen dat zij tijdens zijn afwezigheid, zijn schilderijen, verfspullen en schamele bezittingen doodleuk bij de vuilnisbakken op straat had laten deponeren. Ze voelde zich verraden,

want het leek erop dat hij alleen maar aandacht had voor schilderijen en verf. Zij vertrok met de noorderzon en liet nooit meer iets van zich horen. Het was de zwartste dag uit zijn leven. Na dit dieptepunt kon het alleen nog maar beter gaan.

Een paar jaar later treffen we diezelfde straatarme, miskende kunstenaar aan in het exclusieve Ritz Hotel in Londen. Proostend met een glas roze champagne in zijn hand en dagblad *De Telegraaf* wist te melden dat hij: *de nieuwe geliefde was van Nederlands mooiste actrice Ine Veen* Van het ene uiterste in het andere. Dit is nu helemaal de wereld van Jean Thomassen ten voeten uit. Alles is even onwerkelijk als de schilderijen die hij maakte en waarmee hij jaren later veel bekijks zou trekken, prijzen zou winnen en waarvoor hij in 2010 zelfs een ridderorde mocht ontvangen! Zijn boodschap aan de wereld is duidelijk: droom niet over je toekomst, maar leef in je eigen droom! Stel niets uit, want gisteren is er niet meer en of morgen er is, weten we niet. Het leven is nu! Letterlijk niets bleef hem bespaard. Het verbaasde mij om te lezen hoe relatief weinig echte werken er van hem eigenlijk resteren, want een groot aantal belangrijke kunstwerken ging in 2008 in vlammen op. Toeval of opzet? We zullen het nooit te weten komen. Twee dozijn werken, die werden gestolen op tentoonstellingen, verdwenen volkomen uit het zicht en hoeveel werken er exact van zijn hand bestaan is ook niet bekend. Aan al die mystificatie heeft hij zelf

ook nog bijgedragen door enige jaren handelsschilderijen te maken. Hoewel deze werken andere signaturen dragen, is het niet meer aan te tonen of die nu van zijn hand zijn, of van Ine Veen of..., van zijn goede vriend en collega Axel Kreher.

Kleine miniaturen (met uitzondering van de magnifiek geschilderde Ine Veen portretjes) bestaan er ook. Die zijn in grote aantallen vervaardigd en dragen soms de initialen JT; of in het beste geval staat er zijn naam in zijn handschrift achterop geschreven, maar dat wil nog niet zeggen dat hij ook de maker van die werkjes is, want was dat nou van Ine Veen, Axel Kreher, of Jean Thomassen zelf? Het laatste lijkt erg onwaarschijnlijk. Laten we ons daarom beperken tot zijn absurde werken. De schilderijen waarvan we zeker weten dat ze door hem zijn vervaardigd. Die werken dragen altijd het onderschrift: Jean Thomassen fec(it), gevolgd door een jaartal. Alle werken waar iets anders onder staat zijn per definitie verdacht, of gewoon vals, want er bestaan ook werken gesigneerd met zijn naam die nooit door hem werden vervaardigd, maar door lieden die snel nog even een graantje wilden meepikken van zijn reputatie. Eén van de vele voorbeelden ziet u hier afgebeeld. Al vele jaren volg ik langs de zijlijn de loopbaan van misschien wel de meest merkwaardige Nederlandse realistische schilder van zijn generatie. Dat resulteerde in de aankoop van diverse werken, een door mij geschreven brochure in 1984, en later in 1987 een eerste publicatie over Ine Veen in zeer beperkte oplage. In 1999 schreef ik op zijn verzoek ook een hoofdstuk over hem, voor zijn lijvige boek *Oude meesters van morgen* uit de legendarische Daan Ennekingcollectie. Zijn vaste modellen heb ik ook wel eens gezien. Ze lagen achteloos in de lade van zijn schildersezels waar men penselen of tubes zou verwachten. Modellen die niet fotografisch werden nageschilderd maar meer een visuele geheugensteun vormden voor een eigen interpretatie. We hebben het dan over een oude knoop, een veiligheidsspeld, een kapotte wasknijper, een lucifer of een halve notendop waarin we op zijn werken muisjes voorbij zien roeien. Het is een voor veel mensen vreemde wereld. Wat moet je met een landschap vol loerende ogen en een rode schroevendraaier met een strikje? Of een invasie van gebakken eieren? Is er een verklaring voor al die ogen, die op een schilderij je lijken aan te staren? Enge ogen die overal in terugkomen, in gebouwen, de plooien van een jurk, de aarde, de bomen of schreeuwende gezichten. Zou de maker soms geestverruimende middelen gebruiken? Als dat niet het geval zou zijn, moet hij toch een beetje

verknijpt zijn om dit soort rare dingen weer te geven? Wie beseft waar we eigenlijk echt naar kijken, wordt daar niet zo vrolijk van. Er is zelfs iemand geweest die niet meer naar deze werken kon kijken. Deze mevrouw werd er heel bang van en meende er nachtmerries door te krijgen. Op sommige schilderijen gebeurt heel veel. Wie er grondig naar kijkt en bedenkt wat hij/zij eigenlijk ziet, bekruipt een onaangenaam gevoel. Thomassen verpakt op geheel eigen wijze eenzaamheid en enge, vreemde, beklemmende angsten in rare waanvoorstellingen, zoals ook Jeroen Bosch dat deed. Verder lijkt het er steeds meer op dat hij een schilderij ziet in het kader van een sportwedstrijd. Volgens Jean kan, en moet, het altijd beter! Belangrijk voor hem is alleen dat nieuwe schilderij dat er nog moet komen. Dat moet het ultieme meesterwerk worden! U begrijpt het vast wel, dat wordt het in zijn ogen natuurlijk nooit. Het lijkt iedere keer een grotere opgave te worden om een schilderij af te maken. Na meer dan vijftig jaar wordt de lat steeds hoger gelegd en waar is het einde? Feit is wel, dat zijn meest recente doeken zijn beste zijn.

Het opvallende aan deze schilderijen is, dat hij de meest gruwelijke dingen op een absurde, soms lachwekkende manier, aan de toeschouwer presenteert. Op *Last Judgement Day*, zijn voorstelling over de hel, treffen we een nogal hoog Holocaustgehalte. Jaren werkte hij aan dit meesterwerk. Het is niet afstotend of echt gruwelijk, maar alleen maar vreemd en het zuigt de aandacht van de toeschouwer helemaal op. De eerste reactie is er één van verbazing, want waar gaat dit in godsnaam allemaal over? Wat is hier allemaal de bedoeling van?... *Is de maker een genie of een gek?...*, meldde Nederlands grootste ochtendblad *De Telegraaf* in 1995 heel groot boven een drie pagina's groot artikel in de weekendbijlage over zijn werk. Het zijn vragen die veel kunstkenneren dus voor mij ook al eens stelden. Er bestaan honderden artikelen over het kunstenaarsduo Veen en Thomassen, allemaal achteloos in dozen gemikt, jaar in jaar uit. Ik had weken nodig die boel eens te rubriceren voor het al eerder genoemde boek over de Ennekingcollectie, dat verscheen ter gelegenheid van de grote tentoonstelling in het Westfries Museum in 1999. Helaas vertellen al die paar honderd artikelen maar bar weinig over de beweegredenen van de mens die deze rare werelden op het linnen liet

verschijnen. De man, die op het dieptepunt van zijn bestaan, middels een foto in *De Telegraaf*, zijn toverfee meende te zien en zelfs zou ontmoeten; de toen zeer begeerde actrice Ine Veen, die alle deuren zou openen die hij altijd gesloten had gevonden. Jean etaleert graag dat hij alles aan zijn Ine dankt, maar dat is natuurlijk onzin. Hij heeft immers al die werken wel zelf even moeten bedenken en schilderen! Je zou beter kunnen stellen dat Ine Veen hem de mogelijkheid en ruimte bood, en die heeft hij ten volle benut.

Hij is op zijn best als hij zich ver van de buitenwereld houdt en alleen maar schildert in dat rommelige kleine atelier, waar hij nu sinds enige jaren is neergestreken. Ik heb hem wel eens bezig gezien in Amsterdam en dat was apart, want niemand was hier eigenlijk welkom, ook Ine liever niet. Dit was zijn lege wereld waar hij omringd was door vele verftubes, penselen en dozen vol cd's. Soms werkt hij nachtenlang door, terwijl op de achtergrond, via de herhaalstand van een oude cd-romspeler, *Dust my Broom* van Elmore James monotoon uren achter elkaar te horen is. Zonder pauze werkt hij door, alsof hij in trance is. Alle soorten muziek kunnen hem dan tijdens het werk tot tranen toe beroeren; van Mozart tot en met religieuze Balinese gamelanklanken; van rauwe rock-'n-roll van Larry Dowd and the Rocketones, tot en met de monotone muziek van Johnny Cash, Doo Wop of de opzweepende nummers van Otis Redding, Janis Joplin of Esquerita. Ondertussen krast hij met totaal versleten penselen, of zelfs satéstokjes, in de ragfijne verf. Het ruikt hier naar vernis en zoete olie.

Inspiratie? Dat woord kent hij helemaal niet.... Alles ligt allemaal startklaar in die klomp hersenen onder zijn schedeldak. Op zijn mysterieuze schilderijen beleeft hij steeds weer zijn onverwerkte verleden. Het lijkt op een soort heimwee naar een ongelukkige en eenzame jeugd. Met de huidige wereld van de kunst of showbizz heeft hij helemaal niets. Over wat iemand bewoog om deze unieke kunstwerken te maken, moest toch eens een boek geschreven worden waarin we de achtergronden vernemen van dit wonderlijke leven en misschien een verklaring vinden van wat de bedoeling is van al die rare, enge voorstellingen, die als absurde spookbeelden maar blijven terugkeren. Al jaren heb ik hem regelmatig gevraagd om

eens iets op te schrijven over zijn kindertijd en zijn toch wel afwijkende techniek, want ook hij heeft niet het eeuwige leven en het zou jammer zijn als deze informatie verloren zou gaan. Thomassen is een boeiend verteller en heeft als auteur ook al meer dan een vijftien boeken op zijn naam staan. U krijgt vast een inkijk in de absurde realiteit en hopelijk worden u niet de verhalen onthouden over de vele processen, stress en rampen die zijn pad ook hebben gemarkeerd. Hij maakt ons duidelijk dat niet alle schilders een vredig bestaan leiden in een atelier waar de kat zich uitstrekt in de vensterbank, of op een kolossale Statenbijbel uit vervlogen tijden, terwijl wij zachte muziek van Vivaldi horen en geurige kruidenthee en wierook opsnuiven. Zijn werkelijkheid is een heel andere....

Drs. John Heijnemans (1945-2011)

Westfries Museum, 1999, olieverf x linnen 100x150 cm. Ennekingcollectie, door brand verloren gegaan in 2008.

‘IK WOON IN MIJN SCHILDERIJ’

Jean Thomassen werd op neerbuigende manier afgewezen toen hij zijn talent voor tekenen wilde ontwikkelen, door zich in 1969 aan te melden bij de Koninklijke Haagse Academie van Beeldende Kunsten. Het was de tijd van de abstracte kunst. Na de oorlog waren stromingen zoals ‘Cobra’ tot ontwikkeling gekomen. Jhr. Willem Sandberg zwaaide van 1945 tot 1963 de scepter in het toonaangevende Stedelijk Museum in Amsterdam. Hij was de kunstpaus voor wie abstractie heilig was. Zijn volgelingen waren nog fanatieker en generaties talentvolle kunstenaars kwamen niet meer aan bod. Zij legden het penseel neer en kozen een ander vak of werkten onbegrepen en ondergewaardeerd door tot aan hun dood. Het is te danken aan museummensen zoals Renilde Hammacher-Van den Brande dat daar verandering in kwam. Als eigenzinnige hoofdconservator van Museum Boymans Van Beuningen, ging zij lijnrecht in tegen de opvattingen van haar collega’s. Zij richtte zich met haar aankoop- en tentoonstellingsbeleid vooral op surrealistische kunstenaars. Ik werkte toen in de Historische Musea van Rotterdam en herinner mij nog de legendarische openingen, gevolgd door intieme soupers, waar mijn vrouw en ik kunstenaars ontmoetten zoals Dali, Delvaux, Willink en Botero. Na mijn benoeming als directeur van het Westfries Museum in Hoorn, besloot ik binnen mijn beperkte mogelijkheden een reeks tentoonstellingen over realistische schilders te organiseren. Er kwamen exposities van onder meer Sam Drukker, Cornelis Le Mair, Corstiaan de Vries, Henk Helmantel en Ans Markus. Stuk voor stuk succesvolle exposities, die door collega’s, die de abstractie nog aanhingen neerbuigend werden bekeken maar niet zonder afgunst vanwege de publiciteit en de bezoekersaantallen.

In 2000 kwam ik via Axel Kreher in contact met Daan Enneking, die een prachtige collectie ‘fantastisch-realisme’ had aangelegd. Er volgde een zeer succesvolle tentoonstelling van de Enneking Collectie, waarin vooral de werken van Thomassen veel aandacht trokken. (Achteraf gezien was de expositie een daad van historisch belang, want in afwachting van de bouw van een museum voor de Enneking Collectie, brak brand uit in een opslagruimte en ging de hele verza-

meling schilderijen verloren.) Ik besloot verder te gaan met magische en surrealistische schilderkunst en in overleg met Jean, besloten we tot een drieluik van tentoonstellingen. De eerste expositie was gewijd aan het werk van Johfra. Door een wonderlijk toeval kwam ik vervolgens in aanraking met de Weense kunstenaar Ernst Fuchs, de Dali en televisiepersoonlijkheid van de Duitssprekende landen. Tot grote verbazing van de Duitse toeristen, hing het werk van Fuchs plotseling in Hoorn. De laatste en meest succesvolle tentoonstelling van het drieluik was gewijd aan het werk van Jean Thomassen.

Ik kreeg te maken met een gedreven kunstenaar, die in geen enkel vakje past en die al een opmerkelijke carrière achter de rug had. Bij de kunstacademie werd hij uitgelachen, galeries kenden hem niet en omdat hij geen erkend kunstenaar was, kwam hij niet in aanmerking voor regelingen waarmee hij in zijn onderhoud kon voorzien. Ondanks deze tegenslagen, bleef Jean schilderen, minutieus en precies met grote kennis van zaken. Een langdurige ziekte tijdens zijn jeugd had hem aan huis gebonden, waar hij eindeloos bladerde in de encyclopedie van zijn ouders en de basis legde voor zijn veelzijdige belangstelling voor de Griekse mythologie, de geschiedenis van het oude Egypte, occulte zaken, maar ook de rock-'n-roll van zijn tijd. In een achterafkamertje in Den Haag, trof Ine Veen hem aan. Voorovergebogen naar de grond bij gebrek aan een ezel en werkend op kleine formaten omdat hij geen geld had voor grote doeken. Jean had de beroemde balletdanseres en actrice gevraagd om een foto om haar te kunnen schilderen. Tijdens opnamen voor een speelfilm in Scheveningen, kreeg zij de inval om de onbekende kunstenaar eens op te zoeken. Het werd een keerpunt in het leven van Jean. Ine werd zijn muze. Zij legde contacten met galerieën in Den Haag en Amsterdam. Jean nam er deel aan tentoonstellingen. De openingen werden opgeluisterd door het verschijnen van de beeldschone Ine Veen en haar vriendin Mathilde Willink, fotogeniek in haar creaties van modeontwerpster Fong Leng. Het werk van Thomassen werd neergesabeld door de officiële kritiek, maar intrigeerde de bezoekers. Ze raakten niet uitgekeken op die wondere wereld van portretten, waar telkens weer Ine Veen in opdook, maar ook portretten in opdracht, vol symboliek. Stadsgezichten waar de huizen uitpuilden

van figuren en objecten. Huizen die splijten om ons te laten kijken naar zich verdringende mensen, met op de bovenste verdiepingen een sardineblikje vol mensen, een boom op het dak en een grote vis op de walkant. Maar ook reflecties op 17de-eeuwse meesterwerken zoals het intieme ‘Souvenir d’Anvers’, als neerslag van het bezoek van Jean aan de musea in Antwerpen. Of de keuken met de melkmeid van Vermeer met vliegende schotels boven haar hoofd, een ingeblikt Rijksmuseum op het dak en aansluitingen voor elektriciteit. ‘Absurd’, waren de reacties. Het werk van Thomassen werd gemakshalve gerangschikt als ‘Absurde Realiteit’. Thomassen wist waar hij mee bezig was. Hij had grote kennis verworven van de materialen om verf te maken. Als de financiën het toelieten, wreef hij verf van lapis lazuli. Voor zijn Egyptische doeken maalde hij mummiepoeder om de typische bruine kleur te verkrijgen. Zijn kennis van materialen, schilderslinnen, spieramen, vernis en bindmiddelen, hebben hem geleerd waarom het geel van Van Gogh soms modderig is geworden, de verf van Appel nooit opdroogt, de doeken van Jac. van Looy druisen en de verf op het werk van Willink opbolt. De schilderijen van Thomassen werden populair. Een tv-uitzending met Tineke de Nooij had tot gevolg dat de doeken, die op dat moment in de Van Reekum Galerie in Apeldoorn werden geëxposeerd, de dagen daarna allemaal werden verkocht. Thomassen ontving de ene opdracht na de andere. Het vrije werk werd onder zijn handen vandaan gekocht. Ook in het buitenland trokken zijn schilderijen de aandacht. Jean won prijzen in onder meer Canada en Bulgarije. Zijn extravagante leefwijze intrigeerde. Ine wees hem op de herdenking van de 60ste sterfdag van de grote Russische ballerina Anna Pavlova. Jean dook in de geschiedenis van de ooit zo beroemde vrouw, die tijdens haar laatste tournee eenzaam stierf in een kamer in het Haagse Hotel Des Indes. Jean maakte schilderijen van haar en organiseerde met Ine een tentoonstelling die internationale belangstelling trok. Ik was bijzonder ingenomen met de mogelijkheid om het werk van Jean te exposeren in ‘mijn’ Westfries Museum in Hoorn. De kunstenaar maakte zelfs een schilderij van het barokke museumgebouw. Ik raakte er niet op uitgekeken. Voor de opzij buigende gebouwen, verdringen zich de welgedane burgers van de schuttersstukken in het

museum, demonstranten steken hun borden op en Jan Pieterszoon Coen staat onverstoort op zijn sokkel. (Helaas is het doek bij de brand bij Enneking verloren gegaan.) Het was een feest om tijdens de tentoonstelling tussen de talrijke bezoekers te lopen en te luisteren naar hun commentaar, een mengeling van verbazing, afgrijzen en bewondering. De bezoekers raakten er niet over uitgepraat. Ik kreeg boze brieven zowel als vragen waar meer werk van Thomassen te zien was.

Jaren later ontmoeten we elkaar weer. Aanleiding is een nieuw boek over Jean en zijn opdracht voor een groot drieluik naar aanleiding van de grote jubileumtentoonstelling over Jeroen Bosch. Het is niet toevallig dat de gedachten van veel mensen bij het zien van doeken van Thomassen uitgaan naar de Bossche kunstenaar van vijf eeuwen geleden. Ook hij schilderde minutieus aan zijn doeken vol realistische zaken in een volkomen absurde situatie vol symboliek. Het verschil is dat kunsthistorici nu moeten zoeken naar de betekenis van de overvolle werken van Jeroen Bosch en archieven napluizen over de symboliek van zijn tijd, terwijl Jean Thomassen voor rede vatbaar is. Hij schroomt niet om uitleg te geven over de weergave van zijn gedachtewereld, getuige zijn talrijke boeken over zulke uiteen-

lopende onderwerpen als magie, jazz, Egyptologie of astrologie en de vele interviews. Met ijzeren discipline werkt Jean aan zijn enorme drieluik. In alle vroegte staat hij op om te werken centimeter voor centimeter. ‘Ik woon in mijn schilderij’, zegt hij. Terwijl de toets van menig kunstenaar bij het verstrijken der jaren lossen wordt, is Thomassen nog preciezer geworden dan voorheen. Onder zijn handen groeit een meesterwerk. Wij gunnen Jean Thomassen zijn welverdiende plaats in de kunstgeschiedenis.

*Drs. Ruud Spruit,
Oud-directeur Westfries Museum Hoorn*

JEAN THOMASSEN EN MUSEUM SLAGER

Het grote werk *Last Judgement Day* werd in maart 2016 binnen gedragen in Museum Slager waar ik de functie museum-coördinator vervulde. Nog voor het geïnstalleerd was keek ik mijn ogen uit. Wat een gruwel was hier te zien in zoveel kleur en op zo’n formaat! Alles tot in de puntjes uitgewerkt met een passie die ik niet vaak tegenkwam bij andere kunstenaars. Een diep gegronde haat die zich op een agressieve, doch vrolijke (zie vrolijk palet) manier uitte?

‘Wat een bijzondere persoonlijkheid zal er achter dit bijzondere werk zitten’, dacht ik bij mijzelf. En mijn gedachte klopte. Echter, op een andere manier dan ik verwacht had. De warme hand en lach die mij tegemoet kwamen toonden mij de zachtaardige kunstenaar Jean Thomassen. Ik was ontzettend geboeid hoe deze man de kunst kon maken die door velen niet begrepen is. En wat hadden wij een geluk dat hij de bezoekers van Museum Slager, de werknemers en mij kon verblijden met een achtergrondverhaal, waardoor ik zijn kunst beter kon verstaan. En ik begreep dat de kunstcritici die Thomassen uitkotsten (‘Mag ik hier kotsen, of moet ik dat buiten doen? – 1977 in *Nieuwsblad van het Noorden*) niet verder konden kijken dan hun angst lang was. Het is mooi om te zien dat er nu waardering voor deze bijzonderheid begint te ontstaan, zoals ik gezien heb in Museum Slager.